



## Mines de potassa

Súria

### Ubicació

**Comarca:** Bages  
**Lloc/Adreça:** Ctra. de Manresa s/n  
**Emplaçament** A la finca "El Salí", a les Cabanasses i davant del Fusteret.

### Coordenades:

**Latitud:** 41.82698  
**Longitud:** 1.76019  
**UTM Est (X):** 397043  
**UTM Nord (Y):** 4631309

### Classificació

**Número de fitxa** 08274 - 4  
**Àmbit:** Patrimoni immoble  
**Tipologia** Obra civil  
**Estil / època:** Contemporani  
**Segle** XX  
**Any** 1912  
**Estat de conservació** Bo  
**Notes de conservació:** Hi ha hagut molta construcció de substitució dels edificis originals, modificant-los en funció de les necessitats industrials  
**Protecció** Inexistent  
**Tipus de protecció:** Inexistent  
**Accés** Restringit  
**Ús actual:** Productiu  
**Titularitat** Privada  
**Titular:** IBERPOTASH SA, C. Afora s/n 08260 Súria  
**Fitxes associades:**  
[Pont de cal Nenus](#)  
**Autoria de la fitxa** ARQUEOCIÈNCIA- J.M. Huélamo  
**Data de registre de la fitxa:** ds., 27/11/1999 - 01:00

**revisió:****Data de la darrera revisió:** dj., 02/09/2021 - 11:00**Descripció**

La conca potàssica catalana està situada entre les terres marginals pirinenques al Nord i Montserrat al Sud, la plana de Vic a l'Est i el Segre a l'Oest, formada fa uns 40 milions d'anys a l'Eocè, per l'entrada d'aigües de l'Atlàntic, que va ocupar tota aquesta zona, formant-se per deposició i evaporació les clapes de sal i altres minerals (evaporites) (ABADAL, 1986). El subsòl de Súrria és important en aquests tipus de minerals, amb la presència de calcita, guix, quars, bischofita, halita -o sal comuna-, melanterita, carnal·lita, silvinita i anhidrita. Les mines de potassa, les quals tenen gran importància socio-econòmica, per a la vila de Súrria, aprofiten aquesta excepcional riquesa mineral (REGUANT, 1988). El terme "potassa" equival a l'òxid potàssic (K<sub>2</sub>O), el qual s'obté mitjançant determinats procediments químics a partir dels minerals que porten clorur potàssic, especialment la carnalita (ABADAL, 1986). Les sals potàssiques foren descobertes l'any 1912 en fer proves o tempteigs per tal de posar en explotació un jaciment de sal gema explotat d'antic (LLADÓ, 1993C). El 95% del clorur potàssic que surt de les mines es dedica la producció de fertilitzants, la resta serveix per a explosius i elements desforestadors. Les mines de Súrria tenen dos grups de pous en explotació: el de Cabanasses, amb els pous II i III, sobre el poble Vell i l'altre, al sud de la falla del Tordell, amb els pous I i IV. S'explota mitjançant galeries i cambres irregulars amb pilars, El mineral s'arrenca amb minadors i les cambres es fan amb explosions controlades. El material així obtingut es recull amb bulldozers i s'entra per una tremuja a una cinta transportadora que el porta fins a la boca. Cada pou te obertes dues boques, una d'elles serveix per a l'ús normal i l'altre per a ventilació, la qual es fa forçada amb una bomba extractora. Els trasllats dins la mina es fan en vehicles tot terreny que es munten dins els pous. A l'exterior el transport de mineral fins a la zona de tractament es porta a terme mitjançant una cinta transportadora des del pou IV i per camió des de Cabanasses. Els pous resulten marcats exteriorment pels castellets, els quals resulten una visió molt característica de totes les zones minaires. La zona d'edificis de tractament es troba a la finca el Salí i està formada per diverses edificis, forces dels quals són de l'època inicial de la mina. La xemeneia tenia 90 metres d'alçada i era de les més altes d'Europa en el seu moment, encara que actualment resta com element de caràcter simbòlic. Fa uns anys, per raons de seguretat va ser escapçada per la part superior (SOLER, 1985).

**Observacions:**

Classificada per Jaume Perarnau al seu inventari de Patrimoni Industrial, dins de l'apartat: indústria minera, com a "complex miner de Súrria" (DAURA, Antoni; GALOBART, PIÑERO, 1995). Quan s'obre un nou pou, es tradició entre els treballadors nomenar-lo amb el nom d'una guerra que estigui en actiu en aquell moment. Quan es va obrir el pou de Cabanasses (Santa Bàrbara), aquest fet va coincidir amb la guerra de Corea, per la qual cosa, els treballadors de la mina el van nomenar d'aquesta manera: "Corea" (informació oral de José Rodríguez García i altres). L'any 1981 l'explotació de potasses donava feina directament a 711 persones a Súrria. El 4 de desembre és la festa de Santa Bàrbara, patrona dels miners. La producció de potassa es va interrompre al llarg de la Guerra Civil, extraient-se només sal de cuina (REGUANT, 1997). Al retirar-se les tropes republicanes el gener del 1939 van volar, a més dels ponts, el castellet de la mina (REGUANT, 1997). A finals de 1939 les fàbriques varen reprendre la seva activitat habitual, encara que els salaris dels treballadors eren tan baixos, que la gent anava a menjar a l'Auxili Social, a les mines no es va començar a treure mineral fins al gener de 1940 (REGUANT, 1988). L'any 1956 va haver-hi un accident on van morir tres treballadors al Pou de Cabanasses, essent aquest el més greu ocorregut a les mines (REGUANT, 1997). L'any 1959 es va posar en funcionament els dos pous de Santa Bàrbara (SOLER, 1985). L'any 1962 es va construir el telefèric anomenat el cable, que unia el pou de Cabanasses amb la zona de fabricació, on baixaven el

mineral en vagonetes La cinta transportadora que uneix el pou del Fusteret (o número 4) amb la zona de fabricació va ser inaugurada el 1973 (REGUANT, 1997) L'any 1982 es van vendre el 51% de les accions de l'empresa "Mines de Potassa de Súrria" per part del grup belga "Solvay" a l'empresa de l'INI, "Fodina", la qual cosa ha comportat una nova manera de treballar i de gestionar la factoria. Posteriorment "Fodina" acabà adquirint la totalitat de les accions (REGUANT, 1988). Actualment l'accionista majoritari és l'empresa israeliana "Potasses del Mar Mort"

## **Història**

El dia 3 de setembre de 1911, l'ajuntament va rebre una carta de R. Macaray i Gay de Lafrance, de Burdeus, demanant-li permís per construir un pou de prospecció minera i un camí d'accés que enllaci la seva finca del "Salí" amb la carretera de Manresa a Bassella. Aquest topònim sembla provenir de la troballa de sal, en fer la carretera a mitjan segle XIX (REGUANT, 1997), encara que des de l'any 1185 se sap de l'existència de mines de sal prop de la vila de Súrria (COROMINES, 1997) i el 1780 el pare Caresmar indica que es molia sal a Súrria (REGUANT, 1988), la qual cosa fa sospitar de l'extracció de sal en aquell moment. Retornant al segle XX, Macaray esperava treure sals potàssiques d'aquesta propietat en un termini de dos anys. Aquest és el primer pas per explotar el mineral potàssic surienc que, ja al 1897, l'enginyer de mines Thos i Codina havia intuït. L'any 1912 els enginyers Macaray i Viader comencen la perforació d'un pou a la finca abans esmentada i arriben a una fondària de 68 metres i fent una galeria horitzontal, troben sals potàssiques. Es van fer 11 sondeigs als voltants de Súrria que permeteren reconèixer una àrea de 10 km quadrats demostrant una gran riquesa en potassa. (REGUANT, 1997). L'empresa belga Solvay adquireix a Macaray i Viader la concessió de les mines. En la primavera del 1917, l'empresa havia començat a fer treballs d'explanació de terrenys, a la finca del Tordell, que es on havien d'anar les instal·lacions mineres (REGUANT, 1997). i el 5 de setembre de 1918 un decret del govern civil autoritza a Solvay de poder construir un ferrocarril miner de Súrria a Manresa. Aquesta línia és projectada per l'enginyer belga Louis Dupont, la qual s'inaugura l'any 1924. Aquest mateix any s'inicien les tasques de mineria, acabant-se el primer castellet el 18 de novembre (REGUANT, 1997). El 25 de setembre de 1920 es constitueix la societat "Mines de Potassa de Súrria, SA"; la totalitat de les accions en poder de l'empresa Solvay. Els conflictes obrers foren presents de forma intensa en el poble durant el primer terç del segle XX. El dia 2 d'octubre de 1929, el rei Alfons XIII visità les mines i, amb motiu d'aquesta visita, els elements anarquistes del poble van preparar un atemptat contra ell dins la mina, que finalment no es duqué a terme. El 28 de desembre de 1930 esclata una vaga a les mines. Els treballadors demanen no haver de treballar més de 8 hores seguides, no treballar els diumenges o cobrar més aquest dia i no cobrar a tant per hora (0'8 pta). Aquesta vaga s'acabà el dia 11 de gener següent. El 20 de gener de 1932 es va declarar la vaga general revolucionària. A Súrria no es va treballar, però no perquè fos vaga sinó perquè era la festivitat de Sant Sebastià (REGUANT, 1997). El 19 de juny de 1932 el president de la Generalitat, Francesc Macià inaugurà l'ampliació de les escoles municipals i visità les mines. El 28 d'octubre de 1933 començà una altra vaga a les mines, que acabà el 24 de novembre.

## **Bibliografia**

ABADAL, Josep (1986) "La potassa al Bages" Dovella, núm. 19, pp. 23-30, Manresa, Associació Cultural Dovella

ARNAU I REITG, Ramon (1984) "La mineria del Bages. Visió retrospectiva" Miscel·lània d'Estudis Bagens. Actes de la XXVI Assemblea Intercomarcal d'Estudiosos, Vol. 1, pp. 53-58, Manresa, Centre d'Estudis del Bages.

BADIA, Enric (1996) La sal, suport d'uns pobles, Manresa, Editorial Angle.

BADIA I GUITART, Jordi (1999) "Els runams salins del Bages" Dovella, Núm. 64, pp. 41-48, Manresa, Centre d'Estudis del Bages.

CASTELLANO, Albert; FONTS, Jordi; LEÓN, Joan (eds) (1999) Sender de Súria. Volta al terme municipal. Variant de Coaner. Variant dels llacs d'Argençola, Súria, Centre Excursionista de Súria.

CASTELLANO, A.; MASSANA, I.; REGUANT, J. (1983) Súria. Km. 0, Súria.

COROMINES, Joan (1997) Onomasticon Cataloniae, v. VII, 189-191 (Veü: Súria). Barcelona: Curial Edicions Catalanes. Caixa d'Estalvis i Pensions de Barcelona "La Caixa".

DAURA, Antoni; GALOBART, Joan; PIÑERO, Jordi (1995) La arqueologia al Bages. Manresa: Centre d'Estudis del Bages. Col·lecció "Monogràfics", 15.

FENOY, Elsa (1993) "Cererols: Flora i fauna" a Cererols, mil anys d'història (993-1993) pp. 129-163, Súria, Ajuntament de Súria i Associació d'Amics i Veïns de Cererols.

LLADÓ I RAMONET, Josep (1993C) "Súria" extret del Butlletí del Centre Excursionista de la Comarca del Bages, núm. 137 (1930) pp. 30-35 a Cererols, mil anys d'història (993-1993), pp. 19-25, Súria, Ajuntament de Súria i Associació d'Amics i Veïns de Cererols.

REGUANT i AGUT, Josep (1988) "Súria", Història de les comarques de Catalunya. Bages". Volum II, pp. 475-502, Manresa, Edicions Parcir, Edicions selectes.

REGUANT i AGUT, Josep (1997) Súria. Història en imatges 1894-1975. Col·lecció "Fotografia històrica", núm. 4. Manresa: Angle Editorial, Centre d'Estudis del Bages.

SOLER I CLARIANA, Pau (1985) Súria, el meu poble. Súria.

